

Przegląd wybranych czasopism zagranicznych

Mario Krešić, *In Search of the Functions of the Legal System: Axiomatic and Methodological Stages* (W poszukiwaniu funkcji systemu prawnego: etapy aksjomatyczne i metodologiczne), „Acta Universitatis Carolinae – Iuridica” 2024, vol. 70, no. 4, s. 11–30, <https://doi.org/10.14712/23366478.2024.157>

Chociaż Mario Krešić swój artykuł poświęcił funkcjom prawa, sytuując go w zakresie teorii prawa, a nie prawa publicznego, jako interesujący wart jest krótkiego jego omówienia na łamach „Studiów Prawa Publicznego”.

Autor analizował teoretyczny problem funkcji prawa, lecz w odniesieniu do pojmowania prawa jako takiego i rozumienia jego treści. Do tego celu wykorzystał teorię artefaktów (artefaktualną teorię prawa) i posłużył się metaforą „muzeum prawa”. Sięgnął do wielu terminów z zakresu filozofii i teorii prawa, ale uczynił to w sposób zrozumiały i przystępny dla czytelnika. Przeszkodą co prawda może być wieloznaczność słów w języku angielskim, przez co czasem trudno jest domyślić się, czy Autor pisze o „pojęciu prawa”, o „treści prawa”, o „koncepcji prawa”, o „znaczeniu prawa” czy o „sensie prawa”, przez co nie można wykluczyć, że sam taką wieloznaczność akceptuje. Tytuł wydaje się poza tym za wąski, gdyż wątek „etapów” poszukiwania funkcji prawa zajmuje tylko część artykułu i w zasadzie nie jest głównym motywem przewodnim tekstu. W swoich rozważaniach oparł się w szczególności na pracach Hermanna Kantorowicza, Karla Poppera, Josepha Raza, Richarda Rorty’ego oraz Ludwiga Wittgensteina.

Dwa etapy, o których mówi M. Krešić, to etap aksjomatyczny i etap metodologiczny. Na etapie aksjomatycznym analizował artefaktualną teorię prawa i koncepcję prawa jako artefaktu intelektualnego, natomiast na etapie metodologicznym – spór między nurtami filozoficznymi esencjalizmu i konwencjonalizmu. Oprócz tego jako elementy składowe swojej koncepcji na temat funkcji prawa wykorzystał w szczególności koncepcję minimalnej treści prawa, pozornych i rzeczywistych funkcji prawa. M. Krešić sięgnął do wielu tematów, ale jego rozważania są spójne. Stara się ułożyć swoje wywody w logiczny ciąg myślowy. Stawia on określone założenie (prawo jest artefaktem), po czym dochodzi do określonego wniosku (norma prawna spełnia określoną funkcję).

Jego wnioski można ująć następująco: uznał, że prawo jest artefaktem intelektualnym. Skoro zaś każdy artefakt, z wyjątkiem artystycznych, ma jakąś funkcję, a prawo nie jest artefaktem artystycznym, to również posiada jakąś funkcję. Prawo składa się z norm. Jeśli prawo ma określoną funkcję, to również normy prawne mają przypisane sobie funkcje. Normy prawne budują instytucje prawne. Zdarza się, że niektóre instytucje prawne są irracjonalne, ale nie implikuje to irracjonalności prawa. Funkcje prawa mogą być rzeczywiste albo pozorne. Skoro prawo składa się z norm, to każdy system prawny je zawiera, ale nie w każdym systemie prawnym będą istnieć identyczne normy. Oznacza to, że – teoretycznie – mogą istnieć zgoła odmienne systemy prawne – w domyśle spełniające różne funkcje.

Następnie Autor zajął się konfliktem między dwoma wspomnianymi nurtami filozoficznymi: esencjalizmem i konwencjonalizmem. W stosunku do pierwszego założył, że prawo posiada minimalną treść, niezależnie od danego systemu prawnego. W drugim przyjął, że treść prawa i pojęcie prawa są umowne, ponieważ uwarunkowane są konwencją kulturową. M. Krešić omówił dalej podejścia tzw. twardego esencjalizmu, miękkiego esencjalizmu itd. Podkreślił też – przechodząc do kolejnych zagadnień – znaczenie indukcji i dedukcji w analizie prawa, jak też znaczenie potocznego rozumienia prawa, dla odkrycia minimalnej treści prawa i jego funkcji. Potoczne rozumienie prawa wskazuje – jego zdaniem – na „kontingencyjny” (ang. *contingent*) charakter prawa, tj. „warunkowości” prawa, które jest „uwarunkowane”, a dodatkowo jego treść jest „warunkowa”, gdyż zależy od tego, jak w danej kulturze jest ono rozumiane.

Najciekawszym elementem koncepcji M. Krešića jest „muzeum prawa”. Skoro bowiem prawo ma być artefaktem, to dokonał on eksperymentu myślowego, prosząc czytelnika o wyobrażenie sobie „muzeum”, do którego prawo zostałoby wstawione jako eksponat. Dzięki takiemu „muzeum” łatwiej można – zdaniem Autora – porównać różne systemy prawa, sklasyfikować, a kolejno doprecyzować minimalną treść prawa, jak i jego funkcje.

Karol Dąbrowski*

<https://doi.org/10.14746/spp.2025.2.50.10>

* Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland | Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Polska, <https://orcid.org/0000-0002-4513-3873>, e-mail: karol.dabrowski@umcs.pl.